

**«АСТАНА» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ
АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ СОТЫНДА**

2025 жылғы 28 мамыр

№ AIFC-C/CA/2025/0004 ic

MICHAEL WILSON & PARTNERS, LIMITED

Талап қоюшы

қарсы

- (1) CJSC KAZSUBTON**
- (2) KAZPHOSPHATE LLP**
- (3) KAZPHOSPHATE LIMITED**

Жауапкерлер

ШЕШІМ

Сот төрағасы:

Мәртебелі Лорд Бернетт Мэлдонский PC DL

ШЕШІМ

1. Осы өтініш 2025 жылғы 15 қаңтардағы сэр Стивен Ричардс судьяның бұйрығына қатысты апелляция беру рұқсатын алуға байланысты. Бұл іс — Британ Виргин аралдарында тіркелген Michael Wilson and Partners Limited («MWP») компаниясының жауапкерлерге қатысты ағылшын және голланд соттарының шешімдерін орындауға тырысқан сәтсіз әрекеттерінен бастау алатын ұзаққа созылған өтініштер сериясының бір бөлігі. 2023 жылғы 26 қыркүйекте төраға лорд Манс АХҚО Сотының бұл шешімдерді мәжбүрлеп орындауға юрисдикциясы жоқ деп шешті. 2023 жылғы 31 қазанда ол MWP-дан екінші және үшінші жауапкерлердің пайдасына сот шығындарын өндіру туралы бұйрық шығарды: АХҚО Сотының AIFC № 2 2023 жылғы ісі: Michael Wilson & Partners Ltd v. (1) CJSC KAZSUBTON; (2) KAZPHOSPHATE LLP; (3) KAZPHOSPHATE Limited. Бұл шығындарды өндіру туралы бұйрықтар орындалмаған және Қазақстан Республикасында атқарушылық іс жүргізуге негіз болды, сондай-ақ сэр Стивен шығарған жеке шығындарды өндіру туралы бұйрық та солай орындалуда.
2. Содан бері сэр Стивен осы іс бойынша көптеген өтініштерді қарады. Іс жүргізудің толық тарихы оның 2025 жылғы 6 мамырдағы соңғы шешімінде келтірілген: АХҚО Сотының AIFC № 2 2023 жылғы ісі, АХҚО Сотының № 40 2023 жылғы ісі, АХҚО Сотының AIFC № 18 2024 жылғы ісі: Michael Wilson and Partners Limited v. (1) CJSC KAZSUBTON; (2) KAZPHOSPHATE LLP; (3) KAZPHOSPHATE Limited.
3. 2025 жылғы 15 қаңтарда сэр Стивен MWP-ның өтініші бойынша бұрын берілген атқару парақтарын қайтарып алу және қайта беру туралы шешім мен бұйрық шығарды. Бұл өзгерістер компанияның мекенжайы мен тіркеу деректеріндегі қателіктерді түзету мақсатында талап етілген. Судья бұйрықтарға өзгерістер енгізді, бірақ MWP талап еткен толық көлемде емес, себебі дұрыс банк шотына қатысты ішінара орындау жүргізілген болатын.
4. 2025 жылғы 6 ақпанда Сотқа түскен апелляцияның хабарламасында MWP апелляция беруге рұқсат сұрады. Онда апелляцияның негіздері де, негізгі уәждері де көрсетілмеген. Оның орнына MWP МФЦА Сотының 29.25 тармағына сілтеме жасаған, онда былай делінген:

«Егер 29.24 тармағын орындау мүмкін болмаса [яғни апелляция негіздерін хабарламада көрсету және негізгі уәждерді ұсыну], апелляция негіздері мен негізгі уәждер апелляцияның хабарламасы берілгеннен кейін 21 күн ішінде ұсынылуы тиіс».

5. MWP бұл ережені қолдану мүмкін еместігінің негізі ретінде екінші және үшінші жауапкерлердің құжаттарға қолжетімділікті дер кезінде және толық қамтамасыз етпеуін көрсеткен, атап айтқанда:

«Екінші және Үшінші жауапкерлердің 09.12.24 жылдан бастап осы күнге дейін MWP компаниясының өз құқықтарын жүзеге асыруын сот ісі материалдарымен танысу, барлық түпнұсқа құжаттармен танысуға рұқсат беру, сондай-ақ көшірмелері жоқ барлық құжаттар мен хат-хабарлардың көшірмелерін ұсыну және алу, оның ішінде атқарушылық бұйрықтарға қатысты немесе олармен байланысты, осы апелляция үшін тікелей маңызды құжаттар мен хат-хабарларды уақтылы ұсыну мәселесін жедел, тиісті және толық көлемде қарастыра және реттей алмағанына байланысты, MWP құқықтарына сәйкес АХҚО Ережелерінің 29.25 тармағы қолданылады».

Осыған сәйкес, MWP апелляцияның негіздері мен негізгі дәлелдерін көрсететін осы талап нысанын/апелляция хабарламасын Екінші және Үшінші жауапкерлер барлық осындай құжаттар мен хат-хабарларды ұсынған сәттен бастап және MWP барлық түпнұсқа құжаттармен танысу мүмкіндігіне ие болғаннан кейін, себебі олар осы апелляция үшін

тікелей маңызды болып табылады, 21 (жиырма бір) күн ішінде ұсынады және тапсырады.»

6. Алайда апелляция негіздері немесе негізгі уәждер 29.25 тармаққа сәйкес ұсынылмаған.
7. 2025 жылғы 14 наурызда екінші жауапкер апелляциялық хабарламаға жауап беріп, апелляцияны қолдайтын ешқандай негіздер болмағандықтан, оның табысқа жету ықтималдығы жоқ екенін және апелляцияны қарауға өзге де жеткілікті негіз жоқ екенін мәлімдеді. Бұл апелляция беру шарттары 29.6-ережеде көзделген. Сондықтан апелляцияға рұқсат беруден бас тарту қажет екені айтылды.
8. 2025 жылғы 12 наурызда үшінші жауапкер апелляция бойынша шығындарды қамтамасыз ету және апелляцияны қамтамасыз етуге дейін тоқтата тұру туралы өтініш берді. Сондай-ақ ол 14 күн ішінде қамтамасыз ету орындалмаған жағдайда апелляцияны автоматты түрде қысқарту туралы бұйрық сұрады. 2025 жылғы 21 наурызда үшінші жауапкер қосымша өтініш беріп, апелляцияны 29.41 тармақ бойынша алып тастау, апелляцияны қабылдамау және MWP-ның қайтадан дау айту құқығынан айыру, сондай-ақ барлық шығындарды өндіру туралы талаптар қойған. Үшінші жауапкер MWP бірнеше өтініш беріп, адал емес талапкер сияқты әрекет етуде деп мәлімдеді.

Апелляцияға рұқсат беру туралы өтініш

9. Ережелерге сәйкес, апелляциялық хабарлама, әдетте, барлық жағдайларда берілуі тиіс, тек судья ауызша тәртіпте рұқсат беретін жағдайлардан басқа (29.23 тармақ). Әдеттегі тәртіп бойынша апелляциялық хабарлама апелляция негіздерімен және негізгі уәждермен бірге берілуі тиіс (29.24 тармақ). Алайда бұл талаптан 29.25 тармақ жағдайында ауытқуға болады, егер оны орындау мүмкін болмаса. Бұл жағдайда негіздер мен уәждер апелляциялық хабарлама берілгеннен кейін 21 күн ішінде ұсынылуы тиіс. Бұл ереже апелляция берушіге 29.24 тармақты орындау практикалық себептермен мүмкін болмаған жағдайда уақыт беру үшін енгізілген. Алайда ол қарсы тарапқа немесе сотқа 29.24 тармақтың қолданылуын тоқтататын шарт қоюға немесе қосымша ақпарат алу мақсатында процессуалдық тергеу жүргізуге мүмкіндік бермейді. MWP-ның 29.25 тармаққа сілтеме жасауы қате болып табылады. Есте ұстау қажет: 2025 жылғы 15 қаңтардағы сэр Стивеннің шешімі MWP-ның өз өтініші бойынша шығарылған. MWP бұл өтініште ішінара табысқа жеткенімен, барлық талап еткенін ала алмады. Егер MWP сот шешімі қате деп есептесе, ол апелляцияның нақты негіздерін сол кезде көрсетуі тиіс еді. Бұрынғы құжаттарға қолжетімділік туралы уәждер бұл мәселеге қатысы жоқ.
10. Апелляциялық сот апелляция беруге рұқсат беру туралы ешқандай мазмұнды қамтымайтын өтінішпен қалды. Егер істің мәні болған жағдайда, ол, сөзсіз, өтініште ашылған болар еді. Ұсынылған апелляцияның табысқа жетуінің нақты перспективасы бар деп қорытынды жасауға ешқандай негіз жоқ. Оның үстіне, апелляция қаралуға тиіс деген басқа да ешқандай маңызды себептер жоқ. Мен апелляция беруге рұқсат беруден бас тартамын.

Жауапкердің өтініші

11. Мен апелляциялық іс жүргізу тәртібінің қысқаша сипаттамасынан бастаймын. Апелляция беруге рұқсат барлық жағдайларда талап етіледі, сотты құрметтемеу туралы қаулыға апелляцияны қоспағанда: 29.5 тармақ. Өтініш бірінші сатыдағы сотқа берілуі мүмкін, бірақ бұл міндетті емес: 29.6 тармақ. «Апеллянт» деп апелляция беретін немесе беруге ниеттенген тұлға танылады: 29.2(4) тармақ. Бұл анықтама маңызды, себебі ол құқықтық позицияны көрсетеді: рұқсат берілмейінше апелляция іс жүзінде жоқ болып саналады, тіпті апелляция туралы хабарламада тұлға апеллянт деп аталса да. 29.33 тармақ бойынша жауапкердің хабарламасы әдетте апелляция беруге рұқсат туралы хабарламаны алғаннан кейін 21 күн ішінде беріледі. 29.13

тармақ жауапкерге апелляцияға рұқсат беру туралы өтінішке қарсылық білдіруге 21 күн береді, алайда мұндай ұсыныс міндетті емес.

12. Екі жауапкер де 15.33 тармақ негізінде сот шығындарын өтеу туралы өтініш берді. Бұл ереже «апелляция бойынша шығындарды қамтамасыз ету» деп аталады. Ол бірінші сатыдағы істердегі шығындарды қамтамасыз ету қағидаттарына қолданылады. Оларға 15.30 тармақ бекіткен шарттар да кіреді.
13. Сот шығындарын қамтамасыз ету туралы өтініштер мерзімінен бұрын берілген. Мұндай қамтамасыз ету, егер ол орынды болса да, апелляцияға рұқсат берілгенге дейін тағайындала алмайды. Бұл фактіні Екінші Жауапкер мойындады және ол балама талап ретінде рұқсат берілмесе қамтамасыз етуді сұрады. Үшінші Жауапкер бұл жайтты мойындамаған сияқты. Алайда қазіргі кезде апелляцияға рұқсат беруден бас тартылғандықтан, шығындарды өтеу мәселесі енді туындамайды.
14. Үшінші жауапкер «апелляцияны» алып тастауды сұрады. 29.41 тармақ сотқа «апеллянт хабарламасының барлығын немесе бір бөлігін алып тастауға» мүмкіндік береді. Алайда апелляция хабарламасын процессуалдық теріс пайдалану ретінде алып тастау мәселесі де туындамайды, себебі апелляцияға рұқсат беруден бас тартылды және бұл шешім екінші жауапкердің ұстанымына сәйкес қабылданды. Бұл өтінішті қайта қарау ешқандай қосымша пайда әкелмейді, керісінше нақты зиян келтіреді. MWP-ға теріс пайдалану туралы айыптауларға жауап беруге мүмкіндік беру қажет, себебі бұл 29.25 тармақ қате қолдану туралы аргументтермен байланысты. Бұл осы даулы істің созылуына әкеледі. Бұған жауапкерлердің өздері де жол бергісі келмейді.
15. Үшінші жауапкердің апелляцияны тоқтату туралы өтініші апелляцияға рұқсат берілмейінше апелляция іс жүзінде болмайтынын ескермейді, сондықтан оны тоқтату да мүмкін емес.
16. Үшінші жауапкер қосымша шешім ретінде MWP-ның «апелляция мәнін қайта даулауға құқығы жоқ» деп тануды сұрады. Жалпы құқық қағидатына сәйкес, бір тарапқа қарсы және сол тараптардың қатысуымен шешілген мәселе қайта қаралмайды. MWP-ның заңгерлері бұл қағиданы жақсы біледі. Сонымен қатар, жалпы құқық соттарға тітіркендіргіш немесе негізсіз сот процестерінен қорғану құқығын береді: *Ebert v Birch* [1999] EWCA Civ 3043; [2000] Ch 484 ісі қараңыз. Англия мен Уэльсте бұл юрисдикция заңнамамен күшейтілген, Бас прокурорға азаматтық және/немесе қылмыстық іс қозғауға шектеу қою туралы өтінішпен Жоғарғы сотқа жүгіну құқығы берілген. Азаматтық іс жүргізу ережелері де осындай шектеу бұйрықтарын қарастырады. Бұл жағдайда тұлға сотқа тек алдын ала рұқсатпен ғана жүгінуге тиіс болады. Үшінші жауапкер MWP-ға қатысты мұндай шектеу бұйрығын сұрамаған. Сотқа мұндай өтініш түспеген жағдайда, мен бұл туралы бұдан әрі пікір білдірмеймін.
17. Соңында, үшінші жауапкер апелляцияға рұқсат беру туралы өтінішке қарсы шығу барысында және өзі берген әртүрлі өтініштерге байланысты жұмсалған сот шығындарын өтеуді сұрайды. Жалпы ереже бойынша: апелляцияға рұқсат беру туралы өтінішке өз бастамасымен қысқаша жазбаша құжат арқылы қарсылық білдірген жауапкерлер, егер сот олардан нақты түрде көмек көрсетуді сұрамаған болса, өз шығындарының өтелуін талап ете алмайды. Жауапкерлердің көпшілігі мұндай шығындарды өз мойнына алады, өйткені апелляцияға рұқсат беруден бас тарту кейіннен уақыт пен қаражатты үнемдеуі мүмкін. Апелляциялық сот, әдетте, апелляцияға рұқсат беру туралы өтінішті бірінші сатыдағы сот шешімі мен берілген процессуалдық құжаттарға сүйене отырып қарайды. Жауапкер тарапынан берілген түсіндірмелер пайдалы болуы мүмкін, әсіресе егер апелляция туралы өтініш толық емес немесе жаңылыстыратын сипатта болса. Алайда осы жағдайда, бірінші сатыдағы соттың шешімі мен бұйрығына күмән келтіретін сенімді негіздер болмағандықтан, апелляцияға рұқсат беруге болмайтын еді. Сондай-ақ үшінші

жауапкердің әртүрлі өтініштерді дайындауға кеткен шығындарын MWP-ға жүктеу үшін негіз жоқ, олар, құрметпен айтқанда, кем дегенде мерзімінен бұрын берілген болып табылады.

Қортынды

18. Мен шығаратын бұйрық келесідей:

1. Апелляция беруге рұқсат беруден бас тартылады;
2. Екінші және үшінші жауапкерлер берген әртүрлі өтініштер қанағаттандырылмайды (қабылданбайды).

АХҚО Сотының бұйрығы бойынша,

Мәртебелі Лорд Бернетт Мэлдонский PC DL,
Сот төрағасы, АХҚО Соты

Өкілдік:

Талап қоюшының атынан Майкл Уилсон мырза, серіктес, «Майкл Уилсон және Серіктестер, Лтд», Алматы, Қазақстан өкілдік етті.

Бірінші жауапкердің атынан өкілдік етуші болған жоқ.

Екінші жауапкердің атынан Бахыт Тукулов мырза, серіктес, заңгер, «TKS Disputes» ЖШС, Алматы, Қазақстан өкілдік етті.

Үшінші жауапкердің атынан Фарух Иминов мырза, заңгер, Kinstellar ЖШС, Алматы, Қазақстан Республикасы өкілдік етті.